

گزارش نظارتی درباره
اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
(مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)
(ویرایش دوم)

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۲.....	متن و عملکرد مواد قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
۲۳.....	خلاصه و نتیجه گیری
۳۳.....	منابع و مآخذ

گزارش نظارتی درباره
اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
(مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)
(ویرایش دوم)

چکیده

هدف این مطالعه، ارائه گزارش نظارتی درخصوص اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) است. بررسی عملکرد دستگاه‌های مسئول اجرای قانون مذکور نشان می‌دهد که بجز چند مورد استثنا، دولت و اکثر دستگاه‌های اجرایی، به تکالیف خود در این قانون عمل نکرده‌اند به طوری که در حدود ۶۶ درصد از احکام قانونی مصوب در این قانون تاکنون اجرا نشده و بقیه احکام نیز اغلب به شکل ناقص یا با اثربخشی کم، اجرا شده است.

قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، ۴۷ حکم قانونی به تفکیک مجری وجود دارد که از میان این تعداد حکم، ۴ مورد آنها اجرایی شده، ۸ حکم قانونی به طور ناقص یا با اثربخشی کم اجرا شده، اجرای ۴ حکم قانونی غیرقابل ارزیابی است و ۳۱ حکم قانونی نیز تا مردادماه ۱۳۹۳ اجرا نشده است.

لازم به یادآوری است دولت یازدهم، بهبود محیط کسب و کار را در اولویت برنامه‌های خود قرار داده و رئیس‌جمهور محترم، بارها بر ضرورت اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار تأکید کرده‌اند.

مقدمه

براساس نظر اندیشمندان حوزه سیاستگذاری عمومی، فرآیند قانونگذاری نباید به تصویب قانون محدود شود، بلکه باید عملکرد قانون مورد ارزیابی مکرر قرار گرفته و براساس آن در جهت اصلاح یا حذف آن اقدام شود.^۱ بر این اساس، از آنجا که حدود دو سال و نیم از تصویب (۱۳۹۰/۱۱/۱۶) و ابلاغ (۱۳۹۰/۱۲/۱۳) «قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار» می‌گذرد، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به درخواست کمیسیون «حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل

1. Kim, Jong Seok, "Regulatory Reform in Korea: Visions and Strategies for Better Governance, seminar on Partnerships in Governance: Common Responses to Challenges of Globalization, 9-10 May 2000, Paris, France.

چهل و چهارم قانون اساسی» عملکرد نهادهای مربوط را در اجرای هر یک از مواد قانون مذکور را بررسی کرد. بدین منظور نامه‌ای خطاب به دستگاه‌های مسئول اجرای هر یک از مواد قانون مذکور ارسال شد تا عملکرد این ماده را ارائه کنند. در این گزارش میزان و اثربخشی عملکرد قانون مذکور به تفکیک مواد براساس پاسخنامه‌های مورد اشاره و نیز استعلام‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از خبرگان و ذی‌نفعان و اطلاعات واصله به مرکز از ذی‌نفعان هر موضوع ارائه می‌شود.

شایان ذکر است که دولت دهم در جریان تصویب این قانون به شدت مخالف بود؛ به طوری که رئیس‌جمهور سابق صریحاً به طرح و تصویب آن در مجلس شورای اسلامی اعتراض و از ابلاغ مصوبه مجلس شورای اسلامی نیز خودداری کرد. تا اینکه در پایان مهلت قانونی، رئیس مجلس شورای اسلامی، متن قانون را برای درج در روزنامه رسمی ابلاغ کردند. از آنجا که اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، چه در دوران مبارزات انتخاباتی و چه بعد آن مورد تأکید جناب آقای دکتر حسن روحانی بوده است، ارائه گزارش نظارت بر اجرای این قانون و توجه خاص به نتایج ارزیابی انجام شده، اهمیت مضاعف می‌یابد.

متن و عملکرد مواد قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار

ماده (۱)

در این قانون اصطلاحات زیر به جای عبارات مشروح تعریف شده به کار می‌روند:

الف) اتاق‌ها: شامل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران است.

تبصره - اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران از تاریخ تصویب این قانون به اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران) تغییر نام می‌یابد.

اتاق ایران موظف است وظایف ناشی از قانون تأسیس اتاق و بند «د» ماده (۹۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در حیطه کشاورزی، آب و منابع طبیعی و صنایع غذایی را در اولویت برنامه‌های خود قرار دهد و با اجرای یک برنامه سه ساله ویژه، شامل ایجاد «مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب (غیردولتی)» توانمندی خود در این بخش‌ها را ارتقا بخشد.

ب) تشکل اقتصادی: تشکل‌هایی که به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی اعضا و ساماندهی فعالیت و بهبود وضعیت اقتصادی اعضا اعم از حقیقی و حقوقی، به موجب قانون و یا به صورت داوطلبانه توسط مدیران صنایع و معادن، کشاورزی، بازرگانی، خدمات و نیز صاحبان کسب یا پیشه یا حرفه و تجارت نزد اتاق‌ها یا سایر مراجع قانونی ثبت شده یا می‌شوند.

پ) **تشکل اقتصادی سراسری:** آن دسته از تشکل‌های اقتصادی که در چندین استان کشور شعبه و عضو داشته باشند.

تبصره - تشخیص سراسری بودن تشکل‌های اقتصادی حسب مورد برعهده اتاق‌هاست.

ت) **قانون اصل چهل و چهارم:** عبارت از قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است.

ث) **کسب و کار:** به هر نوع فعالیت تکرارشونده و مشروع اقتصادی از قبیل تولید، خرید و فروش کالا و خدمات به قصد کسب منافع اقتصادی اطلاق می‌شود.

ج) **محیط کسب و کار:** عبارت است از مجموعه عوامل مؤثر در اداره یا عملکرد بنگاه‌های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می‌باشند.

چ) **شورای گفتگو:** عبارت از شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی موضوع ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ است.

ح) **دستگاه‌های اجرایی:** شامل کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ است.

خ) **معاملات متوسط و بزرگ:** عبارت از معاملات موضوع ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات است.

عملکرد

طبق نامه شماره ۱۰/۳/۸۵۲۴/ص مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۰ اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران اقدامات زیر انجام شده است:

۱. اتاق ایران قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون مزبور (در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۸) در اولین گام نسبت به ایجاد دفتر ساماندهی و توانمندسازی کشاورزی و آب اقدام و با جلب و جذب بیش از (۱۰) نفر از مجرب‌ترین مدیران ارشد این بخش، دفتر مزبور را تجهیز و علاوه بر تأمین فضای کار تاکنون نسبت به تخصیص اعتبار به میزان بیش از (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای ارتقای بخش کشاورزی و آب و تأمین منابع علمی و مستندسازی تجارب عملی داخل و خارج از کشور آن اقدام نموده است.

۲. دفتر مزبور از آغاز فعالیت خود از اوایل سال ۱۳۹۱ در قالب یک برنامه زمانبندی (۳) ساله اقدامات زیر را به موازات یکدیگر عملیاتی نموده است.

۱-۲. انعقاد قرارداد انجام مطالعه جامع و فراگیر با یکی از معتبرترین شرکت‌های مشاوره در بخش کشاورزی و آب برای انجام مطالعات گسترده در راستای ایجاد مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب وفق تبصره «الف» ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار.

۲-۲. تجهیز و به‌کارگیری توان علمی و تجربی گروه (۱۰) نفره از مدیران مجرب و منتخب از وزارت جهاد کشاورزی، بخش آب وزارت نیرو، مراکز تحقیقاتی مرتبط و نماینده شبکه مشاوران مدیریت و مهندسی ایران به‌عنوان «کمیته راهبردی» برای اعمال نظارت مستمر بر کیفیت مطالعات شرکت مشاور مزبور.

۲-۳. همزمان با مطالعات جامع به‌منظور ایجاد مرکز مزبور، دفتر کشاورزی با اتکا به توان تخصصی بالای خود، نسبت به انجام مطالعات بنیادی و کاربردی، گزارشات مؤثر در عرصه‌های کشاورزی، آب، امنیت غذایی و اقتصاد و تجارت محصولات کشاورزی، به دولت‌های محترم دهم و یازدهم ارائه نموده است که قریب به اتفاق آنها در دستور کار دولت‌های مزبور قرار گرفته است.

۲-۴. یافته‌های مطالعات جامع و فراگیر در راستای ایجاد مرکز، از اواخر سال ۱۳۹۲ به‌تدریج در دستور کار اجرایی دفتر کشاورزی قرار گرفت و به‌تدریج بخش‌هایی از مرکز ایجاد و فعال گردید و به‌طور کامل عملاً در نیمه دوم سال ۱۳۹۳ با تعیین و انتصاب اعضای هیئت امانا و سرپرست شروع به‌کار نموده است.

۲-۵. هیئت نمایندگان و هیئت رئیسه محترم اتاق به‌دلیل اهمیت بخش کشاورزی و آب و ضرورت حاکمیت رویکرد اقتصادی و تجاری به این بخش، مبلغ (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای اجرای برنامه‌های راهبردی در سال ۱۳۹۳ در اختیار این مرکز قرار داده است.

ماده (۲)

دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب‌وکار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین‌نامه‌ها، نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکل‌های ذی‌ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند، اعم از کارفرمایی و کارگری را درخواست و بررسی کند و هرگاه لازم دید آنان را به جلسات تصمیم‌گیری دعوت نماید.

تبصره - مهلت اجرای حکم بند «ب» ماده (۹۱) قانون اصل چهل‌وچهارم در مورد شرکت دادن اتاق‌ها در شوراهای تصمیم‌گیری برای دولت، ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون است.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. با توجه به اطلاعات رسیده به مرکز پژوهش‌ها مبنی بر مطالبه تشکل‌های اقتصادی بخش خصوصی از دولت برای استعلام نظر

آنها هنگام تصمیم‌گیری درباره کسب‌وکار، به نظر می‌رسد هرچند از اتاق‌ها در بخش‌هایی از دولت در جلسات تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دعوت به عمل می‌آید، اما حکم این ماده قانونی تا تیرماه ۱۳۹۳ هنوز به طور کامل اجرا نشده است، به‌ویژه درباره تشکلهای کارگری.

ماده (۳)

دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی، نظر تشکلهای اقتصادی ذی‌ربط را استعلام کنند و مورد توجه قرار دهند.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نکردید. با مشاهدات و پرس‌وجوی محققان مرکز پژوهش‌ها مبنی بر مطالبه تشکلهای اقتصادی بخش خصوصی از دستگاه‌های اجرایی برای استعلام نظر آنها هنگام تصمیم‌گیری درباره کسب‌وکار، به نظر می‌رسد هرچند در بخش‌هایی از دولت از اتاق‌ها در جلسات تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دعوت به عمل می‌آید اما حکم این ماده قانونی تا تیرماه ۱۳۹۳ هنوز به طور کامل توسط همه دستگاه‌های اجرایی، اجرا نمی‌شود.

ماده (۴)

اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاستگذاران از وضعیت محیط کسب‌وکار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند.

تبصره - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی و نهادهای بین‌المللی، جایگاه ایران در رتبه‌بندی‌های جهانی کسب‌وکار را بهبود بخشد و وضعیت اقتصادی مناسب کشور را به سرمایه‌گذاران خارجی معرفی کند.

عملکرد

با تشکیل «دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار» در معاونت اقتصادی وزارت امور اقتصاد و دارایی، اجرای تبصره این ماده از زمستان ۱۳۹۲ آغاز شده است. همچنین اخیراً دو تصویب‌نامه براساس پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی راجع به «ارتقای جایگاه ایران در شاخص‌های جهانی کسب‌وکار» در جلسه مورخ ۱۱ تیرماه ۱۳۹۳ هیئت وزیران بررسی و به تصویب رسیده

است. براساس ماده (۳) یکی از مصوبه‌های مذکور، دستگاه‌های اجرایی مکلف شده‌اند در جهت ارتقای جایگاه ایران در شاخص‌های جهانی کسب‌وکار و بهبود محیط کسب‌وکار، اقدام لازم را برای رسیدن به وضعیت مطلوب به عمل آورند از جمله، تعدادی از این شاخص‌ها که می‌بایست در پایان سال ۱۳۹۳ بهبود یابند به شرح زیر است:

الف) وزارت کشور: اخذ گواهی عدم سوء پیشینه، اخذ استعلامات ثبتی، اخذ مجوز ساخت‌وساز و اخذ گواهی پایان کار؛

ب) وزارت نیرو: خرید انشعاب برق و خرید انشعاب آب و فاضلاب؛

ج) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی: گواهی اشتغال و تسویه حساب تأمین اجتماعی؛

د) وزارت دادگستری: فرآیند دادرسی و قضاوت، فرآیند اجرای احکام، زمان پرداخت دیون، نرخ بازستانی دیون.^۱

برای اجرای حکم صدر این ماده در اتاق‌ها، تا مردادماه ۱۳۹۳ اقدام مؤثری انجام نشده است.

ماده (۵)

اتاق‌ها مکلفند فهرست ملی تشکل‌های اقتصادی را تهیه و تغییرات آن را اعلام نمایند. در آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی که فاقد تشکل فعال می‌باشند، اتاق‌ها موظفند برای ساماندهی، ایجاد و ثبت تشکل‌های اقتصادی فعال زمینه‌های لازم را ایجاد کنند و در فعالیت‌هایی که تشکل‌های موازی وجود دارد، زمینه ادغام، شبکه‌سازی، یکپارچه‌سازی و انسجام تشکل‌های موازی را فراهم نمایند.

تبصره «۱»- اتاق‌ها موظفند در فعالیت‌های صادرات غیرنفتی با ایجاد انسجام، هماهنگی و تقسیم کار، از فعالیت موازی تشکل‌ها جلوگیری کنند. همه تشکل‌های اقتصادی موظفند در اجرای احکام این ماده با اتاق‌ها همکاری کنند.

تبصره «۲»- مؤسسان و مدیران تشکل‌های اقتصادی نباید مانع عضویت داوطلبان جدید واجد شرایط و استفاده آنها از منافع حضور در این تشکل‌ها شوند. نظرات اصناف یا تشکل‌های جدید اقتصادی سراسری با حضور رئیس شورای اصناف کشور و یا رؤسای این تشکل‌ها در شورای گفتگو بررسی می‌شود.

۱. برای مشاهده متن مصوبه مذکور، ر.ک.: سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران؛ قابل دسترس در آدرس اینترنتی زیر:
http://dotic.ir/news_p.php?n=180

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به اتاق ایران، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. با پرس‌وجوی محققان مرکز پژوهش‌ها از اتاق ایران احراز گردید که تلاش‌های زیادی در مورد عملیاتی کردن این ماده انجام شده است؛ مانند تهیه نقشه راه و تلاش برای ایجاد هماهنگی بین تشکل‌ها.

لازم به ذکر است تعدد مراجع تشکیل و ثبت تشکل‌ها و رویه‌های ناهمسان و ناهماهنگ مراجع مذکور، اجرای حکم این ماده را مشکل و پیچیده کرده است. وزارت کار براساس ماده (۱۳۱) قانون کار و وزارت کشور براساس ماده (۱۱۰) قانون احزاب و وزارت صنعت، معدن و تجارت با اتحادیه‌های صنفی اتاق اصناف و وزارت علوم با تشکل‌های دانشجویی، تشکل‌های جدیدی ایجاد می‌کنند، لذا اتاق ایران ابزار لازم برای انسجام بخشیدن به تشکل‌های مربوطه را ندارد. به‌طور خلاصه می‌توان نتیجه گرفت تلاش‌های اتاق ایران برای تهیه فهرست ملی تشکل‌های اقتصادی و انسجام بخشیدن به تشکل‌های مربوطه تاکنون مؤثر نبوده است.

ماده (۶)

مرکز آمار ایران موظف است برنامه ملی آماری کشور موضوع ماده (۵۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران را طوری تهیه کند که براساس آن اطلاعات آماری مورد نیاز برای فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران در ایران در پایگاه اطلاعات آماری کشور به شکل مستمر و روزآمد ارائه گردد. ارقام و اطلاعات آماری مورد نیاز سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی که باید به شکل مستمر در این پایگاه منتشر شود، توسط شورای گفتگو تعیین می‌شود.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به مرکز آمار ایران، عملکرد این ماده را جویا شد اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. بررسی پایگاه اینترنتی مرکز آمار ایران نیز نشان می‌دهد حکم این ماده اجرا نشده است.

جستجوی محققان مرکز پژوهش‌ها نشان داد شورای گفتگو نیز تا مردادماه ۱۳۹۳ ارقام و اطلاعات آماری مورد نیاز سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی را تعیین نکرده است.

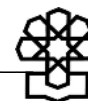
ماده (۷)

به‌منظور ساماندهی و کاهش مراجعات نمایندگان دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تولیدی، افزایش اعتماد متقابل میان دولت و کارآفرینان و در راستای تحقق دولت الکترونیک، معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور موظف است با تشکیل «کمیته ساماندهی مراجعه نمایندگان دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تولیدی» ضمن دعوت از نمایندگان دستگاه‌های ذی‌ربط و اتاق‌ها، پیش‌نویس آیین‌نامه هرگونه بازدید و مراجعه نمایندگان دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تولیدی را تدوین نماید و به تصویب هیئت وزیران برساند. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با کمیته یاد شده و اجرای تصمیمات و دستورالعمل‌های آن می‌باشند. همچنین ماده (۷۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران درباره صدور مجوزهای فعالیت اقتصادی به شکل پنجره واحد، پس از پایان مدت آن قانون استمرار می‌یابد.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. با توجه به اطلاعات رسیده از فعالان اقتصادی به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، این ماده تا تیرماه ۱۳۹۳ اجرایی نشده است. در عین حال، دکتر میرشجاعیان (مدیر دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار وزارت اقتصاد و دارایی) در گفتگو با محققان مرکز پژوهش‌ها اعلام کردند که آیین‌نامه این ماده تدوین شده و به‌زودی در هیئت وزیران طرح خواهد شد.

علاوه بر این، لازم به‌ذکر است که در سال ۱۳۹۱ پس از گذشت حدود دو سال از زمان تصویب ماده (۷۰) قانون برنامه پنجم توسعه با هدف پیاده‌سازی پنجره واحد، دستورالعمل ماده مذکور به تصویب کارگروه موضوع ماده (۶۲) قانون برنامه پنجم توسعه رسید. در دستورالعمل مذکور پنجره واحد تجاری به این ترتیب تعریف شده است: «سامانه مجازی یا واحد اداری مشخصی که دستگاه اصلی برای ارائه خدمات یکپارچه مورد نیاز متقاضیان ایجاد نموده یا مشخص می‌کنند به گونه‌ای که هماهنگی لازم میان دستگاه اصلی و دستگاه‌های فرعی مربوط برای پاسخگویی متمرکز ظرف مدت معین صورت گیرد و متقاضیان امکان رهگیری تقاضای خود را داشته باشند». نکته قابل تأمل در تعریف مذکور این است که در تعریف گفته شده، بیش از آنکه چگونگی طراحی و پیاده‌سازی پنجره واحد مورد توجه قرار گیرد، مسائل ثانوی از جمله رسیدگی به تخلفات مدنظر قرار گرفته است. در واقع، در تعریف مذکور، هیچ اشاره‌ای به چگونگی فراهم کردن زیرساخت‌ها و

طراحی الگوهای اجرایی برای راه‌اندازی پنجره واحد تجاری نشده است.^۱

ماده (۸)

وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و جهاد کشاورزی، اتاق‌ها و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، فرآیند تجارت خارجی اعم از واردات و صادرات کالا و خدمات و صدور اسناد و مدارک مربوط از قبیل گواهی مبدأ، فرم‌های تجاری، گواهی‌های بهداشت و استاندارد، اعتبار اسنادی، ثبت سفارش، پروانه گمرکی و بیمه‌نامه، بدون نیاز به مراجعه حضوری ذی‌نفع را به صورت الکترونیکی درآورد. منابع مالی مورد نیاز برای اجرای این ماده از سرفصل‌های دولت الکترونیک در بودجه‌های سنواتی و نیز صرفه‌جویی‌های حاصل از بهبود فرآیندها و کاهش دیوان‌سالاری، تأمین می‌شود.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به وزارت صنعت، معدن و تجارت، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. ازسوی دیگر با مراجعه حضوری پژوهشگران مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به گمرک غرب تهران مشخص شد در این گمرک هر چند ساختمانی به‌عنوان پنجره واحد با حضور نمایندگانی از دستگاه‌های ذی‌ربط تجارت خارجی تأسیس شده، اما فرآیند تجارت خارجی بجز مورد اظهارنامه که به‌صورت الکترونیکی نیز قابل انجام است، در بقیه موارد نیاز به حضور تاجر یا نماینده وی دارد. در مورد اظهارنامه نیز سیستم الکترونیک ایجاد شده از نظر اکثر مراجعه‌کنندگان به گمرک غرب تهران، اثربخش نبوده و نیاز به مراجعه حضوری ایشان را رفع نکرده است، لذا می‌توان گفت تا تیرماه ۱۳۹۳ این ماده اجرا نشده است.

ماده (۹)

وزارت امور خارجه موظف است ظرفیت‌های روابط خارجی و نمایندگی‌های سیاسی کشور در خارج را در خدمت تولیدکنندگان داخلی و سرمایه‌گذاران در ایران و به‌ویژه صادرکنندگان کالاها و خدمات قرار دهد.

وزارت امور خارجه موظف است ظرف ۶ ماه با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و اتاق‌ها، آیین‌نامه اجرایی این ماده را تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

۱. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، «پیشنهادات اصلاحی رویه‌های قانونی جهت تسهیل، ایجاد و توسعه کسب‌وکار»، شماره ۳۲۵۴، ۱۳۹۳/۱/۲۰، ص ۵.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به وزارت امور خارجه، عملکرد این ماده را جویا شد اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نشده است. پرس‌وجوی بیشتر نشان داد آیین‌نامه مربوط به این ماده در کمیسیون اصلی دولت در حال تصویب است.

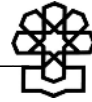
ماده (۱۰)

وزارت امور خارجه موظف است با انجام اقداماتی از قبیل لغو روادید تجاری با کشورهای طرف تجاری، تنظیم توافقات صدور روادید تجاری بلندمدت و پرتدد و نظایر آن، ترتیبی اتخاذ نماید تا اخذ روادید تجاری برای صادرکنندگان کالاها و خدمات فنی مهندسی از ایران و نیز تردد و اقامت داوطلبان سرمایه‌گذاری خارجی و مرتبطین آنها در کشور، به سهل‌ترین و سریع‌ترین شکل ممکن محقق شود.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به وزارت امور خارجه، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید، لکن با پرس‌وجوی بیشتر مشخص شد مقامات وزارت خارجه معتقدند که هم‌اکنون این ماده در حال اجراست و صدور روادید تجاری بلندمدت و پرتدد و نظایر آن به سهل‌ترین و سریع‌ترین شکل ممکن صورت می‌گیرد. اما اطلاعات موجود و اظهارات فعالان تجارت خارجی نشان می‌دهد هنوز تغییری نسبت به قبل از تصویب این قانون صورت نگرفته و اقدام مؤثری درباره این ماده انجام نشده است. لازم به ذکر است اخیراً هیئت وزیران در مصوبه‌ای (مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹)، مفادی «برای ایجاد تحرک اقتصادی، رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب‌وکار» به تصویب رسانده است. این تصویب‌نامه شامل مشوق‌هایی است که به‌ویژه با رویکرد تشویق و تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی به تصویب رسیده است.^۱ از جمله در بند «الف» (۳۵) تصویب‌نامه مذکور، اختیاراتی برای وزارت امور خارجه در صدور روادید در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است که برای سنجش میزان اجرای مؤثر این ماده باید شاخصی تدوین شود.

۱. برای مشاهده متن مصوبه مذکور، ر.ک.: سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران؛ قابل دسترس در آدرس اینترنتی زیر:
http://dotic.ir/news_p.php?n=182

ماده (۱۱)

شورای گفتگو با ترکیب و تبصره‌های مصرح در ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران پس از پایان مدت آن قانون استمرار می‌یابد. وظایف و اختیارات شورای گفتگو به شرح ذیل است:

الف) پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه‌نامه یا رویه اجرایی در جهت بهبود محیط کسب‌وکار در ایران به مسئولان مربوطه براساس گزارش تهیه شده ازسوی دبیرخانه این شورا.

ب) استماع نظرات و پیشنهادهای نمایندگان اصناف یا تشکلهای اقتصادی سراسری با حضور رئیس شورای اصناف کشور و یا حسب مورد رؤسای این تشکلهای در جلسات شورا.

پ) ارائه خواسته‌ها، پیشنهادهای و تذکرات متقابل مسئولان دستگاههای اجرایی و نمایندگان تشکلهای بخشهای خصوصی و تعاونی و بحث و بررسی و اقناع و تفاهم درباره خواسته‌های مذکور.

ت) ارائه پیشنهاد برای ارتقای فرهنگ اقتصادی، اخلاق کسب‌وکار و مهارت‌های شغلی و کارآفرینی در کشور.

ث) بررسی گزارشهای کمیته موضوع ماده (۷۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و زمینه‌سازی برای تصمیم‌گیری درباره آنها.

ج) پیگیری گزارش اتاقها درباره امتیازات موجود در قوانین و مقررات و رویه‌ها برای بنگاههای با مالکیت غیر از بخشهای خصوصی و تعاونی و زمینه‌سازی برای حذف یا تعمیم این امتیازات به منظور اجرای کامل و مؤثر ماده (۸) قانون اصل چهل و چهارم.

چ) ارائه پیشنهاد در مورد قراردادهای دستگاههای اجرایی با فعالان اقتصادی بخشهای خصوصی و تعاونی به منظور ایجاد تراضی و منع تحمیل شرایط ناعادلانه به طرف مقابل در این قراردادها.

ح) زمینه‌سازی برای شناسایی واحدهای تولیدی مشمول پرداخت مالیات با همکاری تشکلهای اقتصادی به منظور دریافت مالیات از همه فعالان اقتصادی و گسترش پایه مالیاتی.

خ) تعیین و انتشار اطلاعات آماری مورد نیاز برای فعالان اقتصادی با قید روزآمدسازی مستمر در پایگاه اطلاعات آماری کشور موضوع ماده (۶) این قانون.

د) تعیین مصادیق امتیازات تخصیص یافته به بخشهای تعاونی و خصوصی موضوع مواد (۲۲) و (۲۷) این قانون.

تبصره «۱»- وزیر یا بالاترین مقام دستگاههای اجرایی که موضوع مربوط به آن دستگاه در

دستور شورای گفتگو قرار می‌گیرد، موظف است با دعوت دبیرخانه این شورا خود در جلسه مربوطه در شورای گفتگو شرکت کند و حسب مورد نمایندگان تام‌الاختیار خود را به کمیسیون‌های زیرمجموعه دبیرخانه شورا معرفی نماید.

تبصره «۲» - دبیر شورا، سخنگوی آن نیز می‌باشد و موظف است دستور جلسه آتی و مصوبات هر جلسه را در اختیار رسانه‌ها قرار دهد.

عملکرد

گزارش شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی موضوع ماده (۱۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار (اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۱) نشان می‌دهد: شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی تا قبل از طرح قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار براساس حکم ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه در اتاق ایران تشکیل می‌شده، اما با طرح پیش‌نویس این قانون در صحن علنی مجلس در پاییز ۱۳۹۰، تشکیل جلسات این شورا به دلیل غیبت وزرا به حالت نیمه تعطیل درآمد. اما با تشکیل دولت یازدهم، این شورا تقریباً به‌طور مرتبط اما در مقاطع ماهیانه برگزار می‌شود.

همچنین شورای گفتگو در جلسات اخیر خود، اقدامات زیر را انجام داده است: پیگیری اجرایی شدن بند «۲۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۰ درباره معوقات بانکی، قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، پرداخت بدهی‌های وزارت نیرو به پیمانکاران بخش خصوصی، اجرای بند «ب» ماده (۷۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ درباره تجدید ارزیابی‌های دارایی‌های بنگاه‌های اقتصادی، تنظیم پیش‌نویس آیین‌نامه بند «و» ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم درباره تخفیف پلکانی بیمه تأمین اجتماعی، ماده (۶۲) قانون برنامه پنجم درباره ساماندهی مجوزهای دولتی، بحث و تبادل نظر با دولت درباره لایحه انتشار اوراق خزانه اسلامی، بحث و تبادل نظر درباره مشکلات قراردادهای بانک‌ها با بخش تولید، بحث و تبادل نظر با دولت درباره پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده در فروش‌های مدت‌دار، بحث و تبادل نظر درباره پیش‌نویس طرح قانونی حمایت از تولید، نرخ ارز و مرکز مبادلات ارزی و طرح وزارت اقتصادی و دارایی درخصوص بورس ارز، بحث و تبادل نظر درباره چگونگی استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های صدور خدمات فنی و مهندسی در شرایط تحریم‌های بین‌المللی، بحث و تبادل نظر درباره چگونگی اجرای مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها، بحث و تبادل نظر درباره اجرای مصوبه بانک مرکزی درخصوص ایفای تعهدات ارزی، تمهید سازوکار پیگیری و فعال‌سازی ماده (۱۴۰) قانون برنامه پنجم در مورد کاهش اضافه برداشت آب زیرزمینی، بحث و تبادل نظر درباره مطالبات پیمانکاران بخش خصوصی از دولت، درخواست اجرای صحیح ماده (۵۱) قانون بخش

تعاونی، درخواست اصلاح آیین‌نامه بند «ه» ماده (۱۶۳) قانون برنامه پنجم توسعه، درخواست اجرای مواد (۱۷) و (۲۸) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، پیشنهاد درباره تعیین تکلیف نحوه جبران آثار تغییر قیمت ارز در پیمان‌های فاقد تعدیل.^۱

در مورد بند «ج» این ماده تاکنون هیچ موردی به دبیرخانه شورای گفتگو در این زمینه گزارش نشده است.

در مورد بند «خ» درباره تعیین و انتشار اطلاعات و آمار مورد نیاز برای فعالان اقتصادی، پروژه‌ای در اتاق ایران در حال انجام است.

لازم به ذکر است تاریخ تشکیل اولین جلسه شورا ۲۳ فروردین‌ماه ۱۳۹۰ بوده و تا اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۳، ۳۹ جلسه رسمی و ۱۶۳ جلسه کارشناسی برگزار شده است. همچنین از هفدهمین جلسه شورا مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۷ تا ۱۳۹۱/۵/۲۳ (نزدیک به ۶ ماه) و از تاریخ ۱۳۹۲/۳/۱ تا ۱۳۹۲/۵/۳۱ (نزدیک به ۳ ماه) شورا تعطیل بوده است. همچنین متوسط حضور اعضای دولتی (دولت دهم) ۲۲/۹ درصد و متوسط حضور اعضای دولتی (دولت یازدهم) ۲۸/۵ درصد، متوسط حضور اعضای مجلس شورای اسلامی (دوره اول) ۵۶/۷ درصد و متوسط حضور اعضای مجلس شورای اسلامی (دوره دوم) ۴۱ درصد و متوسط حضور اعضای قوه قضائیه در جلسات رسمی ۲۹ درصد، و متوسط حضور شهردار تهران ۱۵ درصد بوده است.

شایان ذکر است که گزارش عملکرد ماده (۷۵) قانون برنامه پنجم توسعه پیش‌تر توسط کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی تهیه شده و در صحن مجلس شورای اسلامی قرائت شده است.^۲

ماده (۱۲)

تشکل‌های اقتصادی سراسری می‌توانند درخواست‌های خود را برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی محل کسب‌وکار، به همراه استدلال فنی و حقوقی مربوطه به دبیرخانه شورای گفتگو ارسال و درخواست خود را پیگیری کنند. در صورت مخالفت شورای گفتگو با درخواست ارسال شده، دبیرخانه شورا موظف است دلایل مخالفت با درخواست

۱. درباره اثربخشی جلسات تشکیل شده در دبیرخانه شورای گفتگو نمی‌توان اظهارنظر قاطعی کرد، اما مسلماً بیان و گفتگوی دولت، بخش خصوصی و سایر مسئولین درباره موضوع‌های مورد بحث می‌تواند راهگشا باشد.

۲. کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی بر اساس این گزارش، مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۳ به اتفاق آرای تخطف وزرای عضو شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی را مبنی بر عدم شرکت در جلسات مربوط و استتکاف از مفاد ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و مواد (۱۱) تا (۱۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار محرز شمرده و خواستار اعلام به حوزه قضایی شد.

مربوطه را به طور کتبی به تشکل ذی‌ربط اطلاع دهد.

عملکرد

به‌منظور اجرای این ماده، دبیرخانه شورای گفتگو بخشنامه‌ای به کلیه اتاق‌های بازرگانی، اتاق تعاون، اتاق اصناف و بخش‌های مرتبط ارسال کرده است، اما سیستم فرآیند ارسال و پیگیری درخواست‌ها هنوز در دبیرخانه شورای گفتگو به جریان نیافتاده است.

ماده (۱۳)

در هر یک از استان‌ها، استاندار موظف است با همکاری رؤسای اتاق‌ها در استان، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در استان را با ترکیبی متناسب با این شورا و به ریاست خود تشکیل دهد و فرآیند دریافت و بررسی درخواست تشکل‌ها و فعالان اقتصادی و اتخاذ تصمیم در جهت بهبود محیط کسب‌وکار در استان را سازماندهی کند. شوراهای گفتگو در استان‌ها موظفند آن دسته از گزارش‌ها و درخواست‌های رسیده که ابعاد ملی و فراگیر داشته باشد را جهت بررسی و تصمیم‌گیری به دبیرخانه شورای گفتگو ارسال کنند.

تبصره - دستورالعمل تشکیل و نحوه اداره جلسات شوراهای استانی گفتگو و فرم‌های درخواست از این شورا توسط دبیرخانه شورای گفتگو در اتاق ایران تهیه و به شوراهای استانی ارسال می‌شود.

عملکرد

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در استان‌های اصفهان، البرز، قم، خراسان شمالی، فارس، تهران، زنجان، گیلان، چهارمحال و بختیاری، آذربایجان شرقی، لرستان و اردبیل، توسط استانداری‌های مربوط تشکیل شده و درخواست تشکل‌ها و فعالان اقتصادی را به‌منظور بهبود محیط کسب‌وکار در استان بررسی کرده‌اند. از اقدامات انجام شده در سایر استان‌ها اطلاعی در دست نیست.

ماده (۱۴)

به‌منظور تعامل مستمر با فعالان اقتصادی اعم از کارفرمایی و کارگری و تلاش برای حل مشکلات آنان و ارائه پیشنهاد برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی

به شورای گفتگو، وزرا و رؤسای دستگاه‌های اجرایی و قضایی مرتبط با محیط کسب‌وکار و رؤسا و مدیران کل این دستگاه‌ها در مراکز استان‌ها موظفند یکی از معاونان خود را به‌عنوان مسئول بهبود محیط کسب‌وکار تعیین و معرفی نمایند.

تبصره - تشخیص دستگاه‌های اجرایی مرتبط با محیط کسب‌وکار برعهده وزیر امور اقتصادی و دارایی است.

عملکرد

وزارت اقتصاد در سال ۱۳۹۲ پیگیر اجرای این ماده شد و تا مردادماه ۱۳۹۳، در همه دستگاه‌های ملی، بجز سه دستگاه، مسئول بهبود محیط کسب‌وکار معرفی شده است.

ماده (۱۵)

کلیه دستگاه‌های اجرایی مرتبط با محیط کسب‌وکار همچنین سازمان‌ها و ادارات کل آنها در مراکز استان‌ها موظفند به سؤالات نمایندگان تشکل‌ها و فعالان اقتصادی پاسخ دهند و مطالبات و شکایات آنها را بررسی نمایند.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به دستگاه‌های اجرایی مرتبط با محیط کسب‌وکار و سازمان‌ها و ادارات کل آنها در مراکز استان‌ها، عملکرد این ماده را جویا شد اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید.

ماده (۱۶)

شهرداری‌ها موظفند به‌منظور بالا بردن امکان دسترسی تولیدکنندگان کوچک و متوسط ایرانی به بازار مصرف و ایجاد امنیت برای فروشندگان کم‌سرمایه با استفاده از زمین‌های متعلق به خود و یا وزارت راه و شهرسازی، مکان‌های مناسبی برای عرضه کالاهای تولید داخل آماده نمایند و بر مبنای قیمت تمام شده به صورت روزانه، هفتگی و ماهانه به متقاضیان عرضه کالاهای ایرانی اجاره دهند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و نمایندگان شورای عالی استان‌ها و شورای اصناف کشور تهیه می‌شود و پس از تصویب هیئت وزیران به شهرداری‌های سراسر کشور ابلاغ می‌گردد.

عملکرد

وزارت صنعت، معدن و تجارت پیش‌نویس آیین‌نامه اجرای این ماده را تهیه کرده است، اما به دلیل اشکالات متعدد و مغایرت با اهداف حکم این ماده، پیش‌نویس مذکور در کمیسیون اقتصادی دولت رد شده و بدین ترتیب، ماده (۱۶) تا مردادماه ۱۳۹۳ عملاً اجرا نشده است. در عین حال برخی شهرداری‌ها بازار روزهای سنتی را برای ارائه محصولات تولیدکنندگان کوچک مهیا کرده‌اند.

ماده (۱۷)

به‌منظور توانمندسازی، ارزیابی و ارتقای شایستگی مدیریت بخش‌ها و بنگاه‌های اقتصادی کشور، ام‌از دولتی، تعاونی و خصوصی و نیز هم‌افزایی و توسعه ظرفیت‌های مشاوره مدیریت در کشور، «سازمان نظام مشاوره مدیریت» در قالب شخصیت حقوقی مستقل غیردولتی و غیرانتفاعی تشکیل می‌شود.

اساسنامه این سازمان با همکاری تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط از سوی اتاق‌ها تهیه می‌شود و ظرف ۴ ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون و طی مراحل از طریق دولت به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

عملکرد

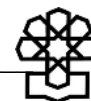
تا اواخر مردادماه ۱۳۹۱، پیش‌نویس اساسنامه مذکور در اتاق ایران در حال تصویب و ارسال به دولت و مجلس بوده است.^۱

ماده (۱۸)

به‌منظور ارتقای کیفیت خدمات، شفاف‌سازی و شکل‌گیری بازار کار در زیربخش‌های مختلف بخش ساختمان و ایجاد سهولت و امنیت برای متقاضیان نیروی کار در این بخش، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است زمینه شکل‌گیری تشکل‌های صنفی شاغلان در بخش ساختمان را فراهم کند.

این تشکل‌ها مسئولیت تعیین هویت، طبقه‌بندی مهارتی، کاریابی، معرفی کارجویان به کارفرمایان، معرفی کارگران و استادکاران به مراکز فنی و حرفه‌ای و پیگیری امور بیمه درمان و بازنشستگی و امور رفاهی شاغلان در بخش ساختمان را برعهده دارند.

۱. مصاحبه با مهندس جعفر مرعشی، مشاور عالی رئیس اتاق ایران.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید، لکن در پرس‌وجوی بیشتر مشخص شد که به موجب ماده (۱۳۱) قانون کار قبلاً تشکل صنفی شاغلان در بخش ساختمان تشکیل شده است، اما مشاهدات محقق از بازار کار در بخش ساختمان، حداقل در تهران، نشان می‌دهد هنوز اقدامی درباره این ماده انجام نشده است.

ماده (۱۹)

به‌منظور ایجاد شفافیت و امکان رقابت همه ذی‌نفعان در انجام معامله با دستگاه‌های اجرایی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور موظف است با استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود خود، پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات موضوع ماده (۲۳) قانون برگزاری مناقصات را به پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی توسعه و ارتقا دهد. این پایگاه اطلاع‌رسانی باید اطلاعات کلیه معاملات متوسط و بزرگ بخش عمومی شامل خرید، فروش، اجاره و غیره را اعم از اینکه از طریق برگزاری مزایده یا مناقصه یا موارد عدم الزام به تشریفات یا ترک تشریفات یا دیگر روش‌ها تشکیل و منعقد شده باشد به تفکیک دستگاه و موضوع و نیز به تفکیک شهرستان، استان و ملی در زمانی که برای همه واجدان شرایط، فرصت برابر فراهم کند، به اطلاع عموم برساند. همچنین پس از انعقاد قرارداد، نام طرف قرارداد و مشخصات، کیفیت و کمیت مورد معامله و مدت و مبلغ قرارداد و حسب مورد تغییرات بعدی حجم و مبلغ اصل قرارداد یا الحاقیه‌های آن را اعلان نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با این پایگاه اطلاع‌رسانی و ارائه اطلاعات یاد شده در زمان‌های تعیین شده توسط این پایگاه می‌باشند.

تبصره «۱» - معاملات نیروهای مسلح و امنیتی، تابع مقررات و ضوابط خاص خود است و از شمول این ماده مستثنا می‌باشد.

تبصره «۲» - کلیه معاملات بخش عمومی موضوع این ماده بدون رعایت حکم این ماده، مصداق اخلال در رقابت موضوع ماده (۴۵) قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی است و شورای رقابت موظف است خود و یا با شکایت ذی‌نفعان، به موارد عدم رعایت حکم این ماده رسیدگی و براساس ماده (۶۱) قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی درباره آنها تصمیم بگیرد.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. مشاهده پایگاه اینترنتی معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری نشان می‌دهد این ماده قانونی هنوز اجرا نشده است.

ماده (۲۰)

دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی که تحت مدیریت دستگاه‌های دولتی هستند و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته و متعلق به این دستگاه‌ها و مؤسسات در تمامی معاملات خود صرف‌نظر از نحوه و منشأ تحصیل منابع آن، مشمول قانون برگزاری مناقصات یا آیین‌نامه‌های معاملاتی قانونی و اختصاصی خود می‌باشند.

عملکرد

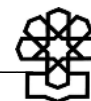
مشاهدات میدانی محققان مرکز پژوهش‌های مجلس از فرآیند برگزاری مناقصات و معاملات دولتی نشان می‌دهد که حکم این ماده در برخی از موارد رعایت نمی‌شود. مجموعاً با اطلاعات موجود، نمی‌توان ارزیابی دقیقی از میزان اجرای این ماده ارائه داد.

ماده (۲۱)

در مواردی که براساس مواد (۲۷) و (۲۸) قانون برگزاری مناقصات، ترک تشریفات مناقصه صورت می‌گیرد، بالاترین مقام دستگاه اجرایی مناقصه‌گذار موظف است مصوبه جلسه و دلایل ترک تشریفات مناقصه را ظرف سه روز کاری پس از برگزاری جلسه و نیز هویت طرف قرارداد در هر مناقصه ترک تشریفات شده را تا سه روز پس از انتخاب طرف قرارداد، به پایگاه اطلاع‌رسانی معاملات بخش عمومی ارسال کند.

عملکرد

براساس نظرخواهی از خبرگان و ذی‌نفعان این موضوع توسط محققان مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دستگاه‌های اجرایی حکم این ماده قانونی را رعایت نمی‌کنند.

ماده (۲۲)

کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در انتخاب طرف قرارداد در معاملات خود از جمله پیمانکاری‌ها و امثال آنها، چنانچه اشخاص حقوقی بخش عمومی اعم از دولتی و غیردولتی و اشخاص حقیقی و حقوقی بخش‌های تعاونی و خصوصی از لحاظ ضوابط عمومی انتخاب طرف قرارداد در شرایط برابر باشند، اشخاص حقیقی و حقوقی بخش‌های تعاونی و خصوصی را در اولویت قرار دهند.

عملکرد

پرس‌وجوی محققان مرکز پژوهش‌های مجلس از ذی‌نفعان حکم این ماده نشان می‌دهد که حکم مذکور در مزایده‌ها رعایت نمی‌شود و دلیل آن این است که براساس بند «الف» ماده (۷۹) قانون محاسبات مصوب سال ۱۳۶۱، اشخاص حقوقی بخش دولتی ارجحیت دارند و در این قانون باید آن بند نسخ می‌شد. در مناقصات نیز دستگاه‌ها به دلیل عدم اطلاع از این قانون، رعایت نمی‌کنند. حتی دستگاه‌های نظارتی، از جمله سازمان بازرسی و دیوان محاسبات، از دستگاه‌های اجرایی می‌خواهند که براساس ماده (۷۹) قانون محاسبات، در معاملات خود اولویت را به بخش دولتی بدهند.

ماده (۲۳)

کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند به منظور ایجاد تراضی و عادلانه نمودن قراردادهای و قراردادهای الحاقی در انعقاد قرارداد با شرکت‌های بخش خصوصی و تعاونی برای خرید کالا یا خدمت، از فرم‌های یکنواخت استفاده نمایند و یک نسخه از این فرم‌ها را برای هر کدام از اتاق‌ها ارسال دارند.

تبصره - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون فرم‌های یکنواختی برای هر یک از عقود اسلامی که منجر به اعطای تسهیلات می‌شود، همچنین نحوه اعطای تسهیلات و شیوه‌های اخذ ضمانتنامه از بخش‌های خصوصی و تعاونی متناسب با اعتبارسنجی مشتریان را تهیه کند و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند و بر حسن اجرای آن نظارت نماید.

عملکرد

فرم عقد مشارکت مدنی در سال ۱۳۹۲ تهیه، تصویب و به بانک‌ها ابلاغ شد و فرم عقد فروش اقساطی سه‌گانه نیز در سال جاری تهیه و تصویب شده و به‌زودی به بانک‌ها ابلاغ می‌شود. همچنین فرم‌های سایر عقود تهیه شده و در فرآیند تصویب در شورای پول و اعتبار قرار دارند. دستورالعمل شیوه‌های اخذ ضمانتنامه نیز در دستور کار شورای پول و اعتبار قرار دارد.

ماده (۲۴)

دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند به منظور شفاف‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی و ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، هرگونه تغییر سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اقتصادی را در زمان مقتضی قبل از اجرا، از طریق رسانه‌های گروهی به اطلاع عموم برسانند.

تبصره - هیئت وزیران پس از کسب نظر مشورتی شورای گفتگو، زمان موضوع این ماده را تعیین و اعلام می‌کند. مواردی که محرمانه بودن آن اقتضا داشته باشد، با تشخیص بالاترین مقام دستگاه اجرایی، مستثناست.

عملکرد

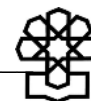
استعلام‌های مرکز پژوهش‌ها از ذی‌نفعان حکم این ماده نشان می‌دهد که این ماده هنوز (تا مردادماه ۱۳۹۳) اجرا نشده است.

ماده (۲۵)

در زمان کمبود برق، گاز یا خدمات مخابرات، واحدهای تولیدی صنعتی و کشاورزی نباید در اولویت قطع برق یا گاز یا خدمات مخابرات قرار داشته باشند و شرکت‌های عرضه‌کننده برق، گاز و خدمات مخابرات موظفند هنگام عقد قرارداد با واحدهای تولیدی اعم از صنعتی، کشاورزی و خدماتی، وجه التزام قطع برق یا گاز یا خدمات مخابرات را در متن قرارداد پیش‌بینی کنند. هرگاه دولت به دلیل کمبودهای مقطعی به شرکت‌های عرضه‌کننده برق یا گاز یا مخابرات دستور دهد موقتاً جریان برق یا گاز یا خدمات مخابراتی واحدهای تولیدی متعلق به شرکت‌های خصوصی و تعاونی را قطع کنند، موظف است نحوه جبران خسارت‌های وارده به این شرکت‌ها ناشی از تصمیم فوق را نیز تعیین و اعلام کند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه می‌شود و ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره «۱»- در زمان‌های اضطراری که قطع برق یا گاز واحدهای مسکونی، جان شهروندان را به خطر اندازد، شورای تأمین استان محل ایجاد اضطرار می‌تواند برای حداکثر دو روز که قابل تمدید است، حکم این ماده را نقض کند و دستور دهد بدون تعیین نحوه جبران خسارت‌های وارده، برق یا گاز واحدهای تولیدی قطع شود. در جلسه تصمیم‌گیری در این باره، باید نمایندگان اتاق‌های مرکز استان برای استماع نظراتشان دعوت شوند.

تبصره «۲» - شرکتهای عرضه‌کننده برق و گاز موظفند ضمن هماهنگی با شرکتهای بیمه، امکان خرید بیمه‌نامه پوشش‌دهنده خسارات ناشی از قطع برق یا گاز را برای واحدهای تولیدی مشترک خود فراهم آورند.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. گرچه طبق یکی از گزارش‌ها، پیش‌نویس آیین‌نامه مربوط در دولت قبل تهیه شده بود، اما نهایی نشد.^۱ اتفاقات زمستان ۱۳۹۲ که کمبود گاز در کشور به قطع گاز نواحی صنعتی در بسیاری از نقاط کشور انجامید نشان می‌دهد که این ماده هنوز (حداقل تا زمستان ۱۳۹۲) اجرا نشده است.

ماده (۲۶)

اعلام تعطیلی روزهای کاری سال توسط دولت، فقط در شرایط وقوع حوادث غیرمترقبه یا بروز خطری که جان شهروندان را به خطر اندازد مجاز است و در غیر این موارد، دولت مجاز نیست روزهای کاری سال را تعطیل اعلام کند. مرجع تعیین شرایط غیرمترقبه سازمان‌های تخصصی نظیر هواشناسی و محیط زیست و مرجع تشخیص شرایطی که جان شهروندان را به خطر می‌اندازد، شورای تأمین استان محل ایجاد اضطرار است.

عملکرد

از زمان ابلاغ قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، این ماده در سطح ملی اجرا شده است و دولت تاکنون (مردادماه ۱۳۹۳)، هیچ روز کاری را تعطیل اعلام نکرده است. از موارد نقض این ماده در استان‌های مختلف و توسط استانداران، اطلاعات دقیقی در دسترس نیست.

ماده (۲۷)

آن دسته از اشخاص حقوقی که دولت و دستگاه‌های اجرایی، مستقیم و یا غیرمستقیم در آنها سهام مدیریتی اعم از سهم‌الشرکه، دارایی و یا سهام دارند، نمی‌توانند از امتیازات و منافع تخصیص یافته به بخش‌های تعاونی و خصوصی استفاده کنند. مصادیق این امتیازات و منافع به پیشنهاد هر یک از

۱. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، پیشین، ص ۹.

اتاق‌ها، توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌شود.

تبصره «۱» - شرکت‌های گروه‌های ۱ و ۲ ماده (۲) قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی که به استناد قانون، دولت در آنها سهام داشته و یا در آینده سهام‌دار شود، از حکم فوق مستثناست.

تبصره «۲» - به منظور تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت مستقیم بنگاه‌ها به سیاستگذاری و نظارت، دولت موظف است ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، ترتیبات قانونی لازم را به نحوی اتخاذ نماید تا مداخله و نفوذ دستگاه‌های اجرایی در مدیریت شرکت‌ها و مؤسسات بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی منطبق بر سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی گردد.

اجرای حکم این تبصره در مورد نهادهای تحت نظر مقام رهبری منوط به اذن ایشان است.

عملکرد

به لحاظ فقدان اطلاعات مستند و قابل اتکا و مجموعاً میزان اجرای حکم صدر این ماده قابل ارزیابی نیست. از سوی دیگر، برای اجرای تبصره «۲» این ماده، ترتیبات قانونی (لایحه) مورد نظر حکم این ماده تا مردادماه ۱۳۹۳ به مجلس ارائه نشده است. همچنین لازم به ذکر است مداخله و نفوذ دستگاه‌های اجرایی در مدیریت شرکت‌های واگذار شده، مکرراً مشاهده می‌شود و نفوذ مسئولان اجرایی در اداره بنگاه‌های واگذار شده، ادامه دارد. همچنین در اداره این بنگاه‌ها از نظر نفوذ مسئولان اجرایی، نوعی هرج و مرج حاکم است.^۱

ماده (۲۸)

دولت با همکاری اتاق‌ها ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون اقدامات قانونی لازم را برای تعیین «نحوه رسیدگی به اعتراض مؤدیان مالیاتی» و «نحوه رسیدگی به اعتراض پرداخت‌کنندگان حق بیمه تأمین اجتماعی» به عمل می‌آورد.

عملکرد

مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید. اما در قانون مالیاتی صراحتاً

۱. نحوه دخالت دولت در مدیریت و سیاستگذاری شرکت ایران خودرو و نیز بانک‌هایی که بخشی از سهام آنها در بورس واگذار شده، از جمله مصادیق این هرج و مرج شمرده می‌شود.

سازوکار آن مشخص شده و مؤدیان مالیاتی می‌توانند اعتراض خود را در شورای عالی مالیاتی مطرح کنند. بر این اساس، قانون لازم برای تعیین «نحوه رسیدگی به اعتراض مؤدیان مالیاتی» وجود دارد، اما اگر به درستی اجرا نمی‌شود ناشی از خلأ قانونی نیست.

درخصوص «نحوه رسیدگی به اعتراض پرداخت‌کنندگان حق بیمه تأمین اجتماعی» نیز در قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۶۵ پرداخت‌کنندگان حق بیمه تأمین اجتماعی می‌توانند اعتراض خود را به سازمان تأمین اجتماعی بدهند و سازمان مکلف است اعتراض کارفرما را حداکثر تا یک ماه پس از دریافت آن در هیئت بدوی تشخیص مطالبات مطرح نماید. با وجود تغییرات داده شده در متن لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در مجلس شورای اسلامی، مجموعاً درباره میزان اجرای حکم این ماده نمی‌توان ارزیابی روشنی ارائه کرد.

ماده (۲۹)

قوه قضائیه و دولت اقدامات قانونی لازم را برای تنظیم آیین دادرسی تجاری و تشکیل دادگاه‌های تجاری به عمل می‌آورند.

تبصره - تا زمان تأسیس دادگاه‌های تجاری، جرائم مرتبط با فعالیت‌های تجاری و اختلافات بین بخش خصوصی و دستگاه‌های اجرایی حسب مورد در شوراهای حل اختلاف یا شعب خاصی که رؤسای دادگستری استان‌ها با رعایت صلاحیت محلی در حوزه‌های قضایی تعیین می‌نمایند، رسیدگی می‌شود.

عملکرد

لایحه آیین دادرسی تجاری در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۵ به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردید و در مرکز پژوهش‌های مجلس نیز کار کارشناسی بر روی آن انجام گرفته است و در نوبت مطرح شدن در صحن مجلس شورای اسلامی قرار دارد.

خلاصه و نتیجه‌گیری

بررسی عملکرد نهادهای مسئول اجرای «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» نشان می‌دهد بیش از نیمی از مواد این قانون پس از حدود دو سال و نیم از ابلاغ آن، هنوز عملیاتی نشده است. به‌طور دقیق‌تر می‌توان گفت که در ۲۹ ماده این قانون، ۴۷ حکم قانونی به تفکیک مجری وجود دارد^۱ که از میان این تعداد حکم، ۴ مورد آنها اجرایی شده، ۸ حکم قانونی به‌طور ناقص یا با

۱. اگر برای یک ماده یا تبصره چند مجری تعیین شده باشد به تعداد مجریان حکم قانونی در نظر گرفته شده است.

اثربخشی کم اجرا شده، اجرای ۴ حکم قانونی غیرقابل ارزیابی است و ۳۱ حکم قانونی نیز اجرا نشده است (جدول ۱). به نظر می‌رسد بجز چند مورد استثنا نظیر قوه قضائیه، دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی مستقر در اتاق ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی و استانداری‌های آذربایجان شرقی، اردبیل، اصفهان، البرز، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، زنجان، فارس، قم و گیلان، سایر دستگاه‌های اجرایی که در این قانون مسئولیتی به عهده آنها گذاشته شده، در اجرای تکالیف قانونی خود که در قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار تدوین شده کوتاهی کرده و اجرای این قانون را جدی نگرفته‌اند.

جدول ۱. خلاصه عملکرد مواد قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار

عملکرد	تعداد احکام قانونی - مجری
اجرا شده	۴
اجرای ناقص یا با اثربخشی کم	۸
غیرقابل ارزیابی	۴
اجرا نشده	۳۱
کل احکام	۴۷

مأخذ: مستخرج از گزارش (بر اساس جدول ۲).

در پایان تأکید می‌شود بدون وجود عزم جدی در دستگاه‌های اجرایی قوه مجریه و همچنین قضائیه، نمی‌توان به اجرای اثربخش مواد «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» امید داشت. شایان ذکر است که دولت دهم در جریان تصویب این قانون به شدت مخالفت کرد، به طوری که رئیس‌جمهور سابق صریحاً به تصویب این قانون در مجلس اعتراض کرد و مصوبه مجلس شورای اسلامی را نیز ابلاغ نکرد و سرانجام رئیس مجلس شورای اسلامی در پایان مهلت قانونی (۱۳۹۰/۱۲/۲۸) ناچار شد آن را برای درج در روزنامه رسمی ابلاغ نماید. با این وضعیت تعلل در اجرای مواد قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار توسط دولت سابق شاید چندان جای تعجب نداشته باشد؛ اما از آنجا که یکی از شعارهای انتخاباتی دکتر حسن روحانی در انتخابات خردادماه ۱۳۹۲ اجرای مجدانه و مؤثر این قانون بود و ایشان در مصاحبه‌های بعدی نیز وعده اجرای این قانون را مطرح کردند، لکن با گذشت یک سال از شروع به کار دولت جدید، هنوز در عمل گام‌های مهمی برای اجرای این قانون برداشته نشده است.

جدول ۲. عملکرد مواد «قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار»

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۱	تأسیس مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب توسط اتاق ایران	۱	اجرا نشده	اتاق ایران مقدمات تأسیس چنین مرکزی را در قالب تصویب طرحی مطالعاتی تعریف کرده است، اما این مرکز همچنان تأسیس نشده است.
۲	درخواست و بررسی نظر کتبی اتاقها و آن دسته از تشکلهای ذی ربط که عضو اتاقها نیستند توسط دولت هنگام بررسی موضوعات کسب و کار	۱	اجرا نشده	هنگام تصمیم گیری درباره کسب و کار، از تشکلهای ذی ربط استعلام نمی شود.
۳	استعلام نظر تشکلهای ذی ربط توسط دستگاههای اجرایی هنگام تدوین مقررات و بخشنامهها	۱	ناقص اجرا شده	دستگاههای اجرایی هنگام تدوین مقررات و بخشنامهها نظر تشکلهای ذی ربط را استعلام نمی کنند.
۴	صدر ماده (۴) - تدوین، سنجش و اعلام شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران توسط اتاقها	۱	اجرا نشده	اتاقها حکم این ماده را اجرا نکرده اند.
	تبصره ماده (۴) - بهبود جایگاه ایران در رتبه بندیهای جهانی محیط و کار توسط وزارت اقتصاد	۱	اجرا نشده	با تشکیل دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار در وزارت امور اقتصاد و دارایی، اجرای این حکم از زمستان ۱۳۹۲ شروع شده، ولی تا مردادماه ۱۳۹۳ کار به نتیجه نرسیده است.
۵	تهیه فهرست ملی تشکلهای اقتصادی توسط اتاقها	۱	اجرا نشده	تلاشهای اتاقها برای تهیه فهرست ملی تشکلهای اقتصادی و انسجام بخشیدن به تشکلهای تاکنون مؤثر نبوده است.
	تبصره «۱» - ایجاد هماهنگی میان تشکلهای و جلوگیری از فعالیت موازی آنها در صادرات توسط اتاقها	۱	اجرا نشده	با وجود تلاش اتاقها در اجرای حکم این ماده، برای ایجاد هماهنگی میان تشکلهای اقتصادی مقررات لازم تدوین نشده است.
	تبصره «۲» - منع مدیران و مؤسسان تشکلهای اقتصادی از عضویت اعضای جدید	۱	اجرا نشده	برای اجرای این حکم، مقررات لازم تدوین نشده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۶	ارائه مستمر آمارهای مورد نیاز فعالان اقتصادی توسط مرکز آمار و تعیین آمارهای مورد نیاز توسط شورای گفتگو	۲	اجرا نشده	بررسی پایگاه اینترنتی مرکز آمار ایران نشان می‌دهد حکم این ماده اجرا نشده است. شورای گفتگو نیز اقلام و اطلاعات آماری مورد نیاز سرمایه‌گذاران را تعیین نکرده است.
۷	ساماندهی مراجعه نمایندگان دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تولیدی توسط معاونت توسعه مدیریت	۱	اجرا نشده	اطلاعات رسیده از فعالان اقتصادی به مرکز پژوهش‌های مجلس، نشان می‌دهند این ماده تا مردادماه ۱۳۹۳ هنوز اجرایی نشده است.
۸	الکترونیکی کردن فرم‌ها و فرآیند اداری تجارت خارجی توسط وزارت صنعت تا ۱۳۹۱/۶/۲۸	۱	اجرا ناقص با اثربخشی کم	مراجعه حضوری پژوهشگران مرکز پژوهش‌ها به گمرک غرب تهران مشخص کرد در این گمرک هر چند ساختمانی به عنوان پنجره واحد با حضور نمایندگانی از دستگاه‌های ذی‌ربط تجارت خارجی تأسیس شده، اما فرآیند تجارت خارجی بجز اظهارنامه (که به صورت الکترونیکی هم قابل انجام است)، به حضور تاجر یا نماینده وی نیاز دارد. همچنین در مورد اظهارنامه نیز سیستم ایجاد شده اثربخش نبوده و نیاز به مراجعه حضوری تاجر را رفع نکرده است.
۹	قرار دادن ظرفیت‌های روابط خارجی و نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج در اختیار فعالان اقتصادی توسط وزارت امور خارجه (الزام تصویب آیین‌نامه تا ۱۳۹۱/۶/۲۸)	۱	اجرا نشده	وزارت امور خارجه پس از ۴ ماه به استعلام مرکز پژوهش‌های مجلس درباره عملکرد این ماده پاسخ نداد.
۱۰	سهل کردن تردد سرمایه‌گذاران خارجی و شرکای تجاری ایران توسط وزارت امور خارجه	۱	اجرا نشده	اطلاعات رسیده به مرکز پژوهش‌ها از سوی صادرکنندگان و اظهارات فعالان تجارت خارجی نشان می‌دهد هنوز اقدام مؤثری برای اجرای مواد (۹) و (۱۰) انجام نشده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۱۱	تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با حضور وزرا تبصره «۱» - الزام حضور شخص وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در جلسات شورا	۱	اجرا ناقص با اثربخشی کم	شورای گفتگو در اجرای این حکم، در دولت دهم بدون حضور اعضای اصلی دولتی و به صورت ناقص و کم اثر تشکیل می‌شد. در دولت یازدهم حضور وزرا در جلسات شورای گفتگو پررنگ‌تر شده، اما جلسات به جای دو هفته یکبار، به صورت ماهیانه برگزار می‌شود. درباره اثربخشی این جلسات و پاسخ مؤثر مسئولان اجرایی و تقنینی و قضایی به درخواست‌های نمایندگان بخش‌های خصوصی و تعاونی در این شورا، گزارشی منتشر نشده است.
	تبصره «۲» - اعلام مصوبات و دستور جلسه آتی شورای گفتگو به رسانه‌ها توسط دبیر شورا (رئیس اتاق ایران)	۱	ناقص اجرا شده	در پایان هر جلسه، دبیر شورا با خبرنگاران مصاحبه می‌کند، اما قصد قانونگذار برای اعلام دستور جلسه آتی شورای گفتگو، هنوز محقق نشده است.
۱۲	ارائه کتبی دلایل مخالفت شورای گفتگو با درخواست‌های رد شده تشکل‌های اقتصادی توسط دبیرخانه شورا	۱	اجرای ناقص	به منظور اجرای این ماده، دبیرخانه شورای گفتگو بخشنامه‌ای به کلیه اتاق‌ها ارسال کرده اما سیستم فرآیند ارسال و پیگیری درخواست‌ها هنوز به جریان نیافتاده است.
۱۳	تشکیل شوراهای استانی گفتگوی دولت و بخش خصوصی توسط استانداران	۱	ناقص اجرا شده (در برخی از استان‌ها)	استاندارهای اصفهان، البرز، قم، خراسان شمالی، فارس، تهران، زنجان، گیلان، چهارمحال و بختیاری، آذربایجان شرقی، لرستان و اردبیل شورای گفتگوی استانی تشکیل داده و درخواست تشکل‌ها و فعالان اقتصادی را بررسی می‌کنند. درباره اجرای حکم این ماده در سایر استان‌ها اطلاعات روشنی در دست نیست.
۱۳	تبصره «۱» - تهیه دستورالعمل نحوه تشکیل و اداره جلسات شورای گفتگو توسط دبیرخانه این شورا	۱	اجرا شده	دستورالعمل مربوطه در سال ۱۳۹۱ توسط دبیرخانه این شورا تصویب و به اتاق‌های استان‌ها ابلاغ شده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۱۴	تعیین مسئول بهبود محیط کسب و کار توسط رؤسای دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار	۱	اجرا شده	
۱۵	پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی سراسر کشور به سؤالات نمایندگان تشکل‌ها و فعالان اقتصادی	۱	قابل ارزیابی نیست	هنوز سازوکار مشخصی برای اجرای حکم این ماده ایجاد نشده است.
۱۶	آماده‌سازی زمین‌هایی برای عرضه کالاهای ایرانی، دسترسی تولیدکنندگان کوچک و متوسط ایرانی به بازار مصرف و ایجاد امنیت برای فروشندگان کم سرمایه توسط شهرداری‌ها. تهیه آیین‌نامه اجرایی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت)	۲	اجرا نشده	وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) پیش‌نویس آیین‌نامه اجرای این ماده را تهیه کرده است، اما پیش‌نویس مذکور در کمیسیون اقتصادی دولت رد شده و ماده (۱۶) تا مردادماه ۱۳۹۳ عملاً اجرا نشده است. در عین حال برخی شهرداری‌ها بازار روزهای سنتی را برای ارائه محصولات تولیدکنندگان کوچک مهیا کرده‌اند.
۱۷	تشکیل سازمان نظام مشاوره مدیریت و تصویب اساسنامه آن توسط مجلس تا ۱۳۹۱/۳/۲۸	۲	اجرا نشده	تا اواخر مردادماه ۱۳۹۲، پیش‌نویس اساسنامه مذکور در اتاق ایران در حال تصویب و ارسال به دولت و مجلس بوده است.
۱۸	شکل‌گیری تشکل‌های صنفی کارکنان صنعت ساختمان با زمینه‌سازی توسط وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی	۱	اجرای ناقص یا اثربخشی کم	مرکز پژوهش‌های مجلس طی نامه‌ای به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، عملکرد این ماده را جویا شد، اما پس از ۴ ماه پاسخی دریافت نگردید، لکن در پرس‌وجوی بیشتر مشخص شد که به‌موجب ماده (۱۳۱) قانون کار قبلاً تشکل صنفی شاغلان در بخش ساختمان تشکیل شده است اما مشاهدات محقق از بازار کار در بخش ساختمان، حداقل در تهران، نشان می‌دهد هنوز اقدامی درباره این ماده انجام نشده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۱۹	ایجاد پایگاه جامع معاملات دولتی توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تبصره «۲» - رسیدگی به منتشر شدن اطلاعات معاملات دولتی در پایگاه اطلاع‌رسانی معاملات دولتی توسط شورای رقابت	۲	اجرا نشده	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور پس از ۴ ماه به استعلام مرکز درباره عملکرد این ماده پاسخ نداد. جستجو در اینترنت و مشاهده پایگاه اینترنتی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی نشان می‌دهد پایگاه جامع معاملات دولتی (و طبقاً تبصره «۲» این ماده قانونی) تا اواخر مردادماه ۱۳۹۳ اجرا نشده است. شورای رقابت نیز به وظیفه خود در نظارت بر اجرای حکم این ماده عمل نکرده است.
۲۰	شمول همه دستگاه‌های اجرایی و نهادهای شرکت‌های وابسته به قانون برگزاری مناقصات یا آیین‌نامه‌های معاملاتی اختصاصی خود	۱	قابل ارزیابی نیست	دستگاه‌های اجرایی ادعا می‌کنند که این ماده قانونی را رعایت می‌کنند.
۲۱	انتشار اطلاعات ترک مناقصه‌های برگزار شده در پایگاه اطلاع‌رسانی معاملات دولتی توسط رئیس دستگاه مربوطه	۱	اجرا نشده	براساس اطلاعات واصله به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، از ذی‌نفعان این ماده، حکم این ماده قانونی رعایت نمی‌شود.
۲۲	اولویت دادن به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی در معاملات دستگاه‌های اجرایی	۱	اجرا نمی‌شود	حکم این ماده در مزایده‌ها رعایت نمی‌شود، زیرا براساس بند «الف» ماده (۷۹) قانون محاسبات (۱۳۶۱)، در مزایده‌ها اشخاص حقوقی دولتی ارجح‌اند و در این قانون باید آن بند نسخ می‌شد. در مناقصات نیز حکم این ماده به دلیل عدم اطلاع از این قانون، رعایت نمی‌شود. حتی دستگاه‌های نظارتی شامل سازمان بازرسی و دیوان محاسبات از دستگاه‌های اجرایی می‌خواهند که براساس ماده فوق، در معاملات خود اولویت را به بخش دولتی بدهند.
۲۳	استفاده از فرم‌های یکسان در قرارداد با شرکت‌های بخش خصوصی و تعاونی توسط دستگاه‌های اجرایی و ارسال فرم‌ها برای اتاق	۲	اجرا نشده	براساس اطلاعات واصله به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، از ذی‌نفعان این ماده، حکم این ماده قانونی اجرا نشده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی - مجری	عملکرد	توضیحات
۲۳	تبصره - تهیه فرم‌های یکنواخت برای عقود مالی در بانک‌ها توسط بانک مرکزی و تهیه نحوه اعطای تسهیلات متناسب با اعتبارسنجی مشتریان توسط بانک مرکزی و تصویب آن در شورای پول و اعتبار تا ۱۳۹۱/۶/۲۸	۱	ناقص اجرا شده	تا تیرماه ۱۳۹۳ فرم عقد مشارکت مدنی و فرم عقد فروش اقساطی سه‌گانه تهیه، تصویب و به بانک‌ها ابلاغ شده است. فرم‌های سایر عقود تهیه شده و در فرآیند تصویب در شورای پول و اعتبار قرار دارند. دستورالعمل شیوه‌های اخذ ضمانتنامه نیز در دستور کار شورای پول و اعتبار قرار دارد.
۲۴	اطلاع‌رسانی تغییرات سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی مدتی قبل از اعمال تغییر تبصره - تعیین زمان اطلاع‌رسانی قبل از تغییرات برای هریک سیاست‌ها و مقررات و رویه‌های اجرایی توسط هیئت وزیران پس از مشورت با شورای گفتگو	۲	اجرا نشده	استعلام‌های مرکز پژوهش‌ها از ذی‌نفعان حکم این ماده نشان می‌دهد که این ماده هنوز (تا مردادماه ۱۳۹۳) اجرا نشده است.
۲۵	پیش‌بینی وجه التزام قطع برق، یا گاز یا خدمات مخابرات در هنگام قرارداد با واحدهای تولیدی توسط شرکت‌های عرضه‌کننده برق، گاز و خدمات مخابرات. تهیه آیین‌نامه اجرایی تا ۱۳۹۱/۳/۳۱ توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت)، جهاد کشاورزی، نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری اطلاعات	۴	اجرا نشده	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور پس از ۴ ماه به استعلام مرکز درباره عملکرد این ماده پاسخ نداد. اتفاقات زمستان ۱۳۹۲ که کمبود گاز در کشور به قطع گاز نواحی صنعتی در بسیاری از نقاط کشور انجامید نشان می‌دهد که این ماده و تبصره‌های آن هنوز (حداقل تا زمستان ۱۳۹۲) اجرا نشده است.
	تبصره «۲» - تهیه امکان خرید پوشش قطع جریان برق، گاز برای واحدهای تولیدی توسط شرکت‌های عرضه‌کننده برق و گاز	۲		
۲۶	منع دولت برای اعلام تعطیلی روزهای کار هفته	۱	اجرا شده	حداقل در تهران، حکم این ماده تاکنون نقض نشده است.

ماده	حکم	تعداد احکام قانونی- مجری	عملکرد	توضیحات
۲۷	منع استفاده اشخاص حقوقی که دولت و دستگاه‌های اجرایی در آنها هر نوع سهام مدیریتی دارند از امتیازات و منافع تخصیصی به بخش‌های تعاونی و خصوصی	۱	قابل ارزیابی نیست	براساس اطلاعات واصله به مرکز پژوهش‌های مجلس، مصادیقی از امتیازات و منافع تخصیص‌یافته مشاهده نشده است و مجموعاً میزان اجرای این حکم قابل ارزیابی نیست.
۲۷	تبصره «۲» - اتخاذ ترتیبات قانونی برای منع مداخله و نفوذ دستگاه‌های اجرایی در مدیریت شرکت‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی توسط دولت تا ۱۳۹۳/۰۶/۲۸	۱	اجراننده	ترتیبات قانونی (لایحه) مورد نظر حکم این ماده تا مردادماه ۱۳۹۳ به مجلس ارائه نشده و مداخله و نفوذ دستگاه‌های اجرایی در مدیریت شرکت‌های واگذار شده، مکرراً مشاهده می‌شود.
۲۸	اعمال اقدامات قانونی برای نحوه رسیدگی به اعتراض مؤدیان مالیاتی و نحوه رسیدگی به اعتراض پرداخت‌کنندگان حق بیمه تأمین اجتماعی توسط دولت	۱	قابل ارزیابی نیست	هدف این ماده که دریافت دو لایحه «نحوه رسیدگی به اعتراض مؤدیان مالیاتی» و «نحوه رسیدگی به اعتراض پرداخت‌کنندگان حق بیمه تأمین اجتماعی» بوده تا مردادماه ۱۳۹۳ محقق نشده است.
۲۹	اعمال اقدامات قانونی برای تنظیم آیین دادرسی تجاری و تشکیل دادگاه‌های تجاری توسط قوه قضائیه و دولت	۱	اجرا شده	لایحه آیین دادرسی تجاری در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۵ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است.

مأخذ: مستخرج از گزارش.

در جداول ۳ و ۴، فهرست دستگاه‌های اجرایی را که در این قانون اجرای حکمی به عهده آنها گذاشته شده به تفکیک اجرا یا عدم اجرای تکالیف قانونی، ارائه شده است:

جدول ۳. فهرست دستگاه‌هایی که به تکالیف قانونی خود

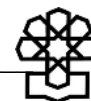
در اجرای «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» کامل یا تا حدودی عمل کرده‌اند

نام دستگاه	ماده‌ای که اجرا شده
دولت	۲۶
قوه قضائیه	۲۹ و ۱۱
دستگاه‌های اجرایی	۳ (ناقص) و ۱۴
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری	۱۱ (ناقص)
وزارت امور اقتصادی و دارایی	۱۱ (ناقص) و ۱۴
وزارت جهاد کشاورزی	۱۱ (ناقص)
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۱ (ناقص)
وزارت صنعت، معدن و تجارت	۸ (ناقص)
وزارت نفت	۱۱ (ناقص)
وزارت نیرو	۱۱ (ناقص)
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	(۱۸)
استانداری‌های آذربایجان شرقی، اردبیل، اصفهان، البرز، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، زنجان، فارس، قم و گیلان	۱۳
اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران	۱۱ تبصره «۲» (ناقص)
بانک مرکزی	۱۱ و ۲۳ (هر دو ناقص)
شورای پول و اعتبار	۲۳ (ناقص)
دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی	۱۱ و ۱۲ (ناقص) و ۱۳
شهرداری‌ها	۱۱ (ناقص)

جدول ۴. فهرست دستگاه‌هایی که تا مردادماه ۱۳۹۳ به تکالیف قانونی خود در

اجرای «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» عمل نکرده‌اند

نام دستگاه	ماده/موادی که هنوز اجرا نشده
دولت	(۲)، (۲۴)، (۲۵)، (۲۷) و (۲۷) (دو حکم در ماده (۲۷))
هیئت وزیران	تبصره ماده (۲۴)
دستگاه‌های اجرایی	(۲۱)، (۲۲)، (۲۳) و (۲۴)
مجلس شورای اسلامی	(۱۷)
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری	(۱۹) و (۲۵)
معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری	(۷)

نام دستگاه	ماده/موادی که هنوز اجرا نشده
وزارت امور اقتصادی و دارایی	(۴)
وزارت صنعت، معدن و تجارت	(۱۶) و (۲۵)
وزارت نفت	(۲۵)
وزارت نیرو	(۲۵)
وزارت جهاد کشاورزی	(۲۵)
ارتباطات و فناوری اطلاعات	(۲۵)
وزارت امور خارجه	(۹) و (۱۰)
شورای رقابت	(۱۹)
مرکز آمار ایران	(۶)
اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران	(۱)
دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی	(۶)
اتاقها (بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران و تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران)	(۴)، (۵)، (۵) (دو حکم در ماده (۵)) و (۱۷)
استانداری‌های آذربایجان غربی، ایلام، بوشهر، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خوزستان، سمنان، سیستان و بلوچستان، قزوین، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد	(۱۳)
شهرداری‌ها	(۱۶)

منابع و مأخذ

در متن گزارش و همچنین به صورت پاورقی ذکر شده‌اند.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۹۴۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش نظارتی درباره اجرای قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
(مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) (ویرایش دوم)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب و کار)

تهیه و تدوین: شاهین جوادی

همکار: احمد مرکزالمیری

ناظر علمی: سیدامیر سیاح

مقتضای: معاونت پژوهش‌های اقتصادی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. اصل چهارم و چهارم قانون اساسی

۲. محیط کسب و کار

۳. نظارت

۴. قانونگذاری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۹/۱۷